

Vrednovanje rada škole: učenik kao ocjenjivač

U radu se govori o vrednovanju rada nastavnika i nastavnih sadržaja iz povijesti od strane učenika. U tu svrhu koristi se metoda anonimne ankete, prikupljena u tri školske godine u dvije osnovne škole, putem koje se analizira odnos učenika prema radu nastavnika, razmatraju mogućnosti utjecaja nastavnikova poučavanja i zanimljivosti sadržaja na interes učenika za povijesne sadržaje, nastavne jedinice i povijest kao nastavni predmet. Svrha je bila potaknuti učenike, time što im je dodijeljena uloga ocjenjivača, na aktivnije sudjelovanje u nastavi povijesti i promišljanje o svom radu na satu i kod kuće.

Ključne riječi: vrednovanje, samoevaluacija, nastavni sadržaji, učenik, nastavnik

Iznošenje problema i metoda rada

Tri su glavna čimbenika nastavnog procesa: nastavnik, učenik i nastavni sadržaji.¹ Sudionik nastavnog procesa, učenik, usvaja nastavne sadržaje koji su propisani nastavnim planom i programom dok nastavnik ima zadatak organizirati efikasan proces obrazovanja. U svom radu nastavnik se oslanja na svoje znanje i iskustvo. Tijekom vremena, nakon što je primjenjivao različite taktike poučavanja, bira onaj pristup koji se pokazao najuspješnijim, no ukoliko nastavnik želi poboljšati ili promijeniti svoj dosadašnji način rada u tome će mu od pomoći biti evaluacija vlastitog rada.

Govori li se o vrednovanju nastavnika, istovremeno se spominje i vrednovanje škole jer se naime pod tim pojmom podrazumijeva vrednovanje rada učenika, nastavnika, ravnatelja, stručne službe ali i cjelokupnog školskog sustava. U vrednovanju se razlikuje: vanjsko i unutarnje. Vanjsko vrednovanje provode pojedine institucije, poput primjerice Agencije za odgoj i obrazovanje, u novije vrijeme Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, dok su za unutrašnje nadležni ravnatelji, stručna služba, roditelji, ali i sam nastavnik. Pritom se ne spominje uloga učenika kao sudionika unutrašnjeg vrednovanja, ali se zato kao procjena rada nastavnika uzimaju nacionalni ispiti i državna matura. Ovdje treba istaknuti kako ne postoje standardizirani i objektivni postupci evaluacije nastavnika.² U vrednovanju

1 V. Poljak, 1985., 18.

2 A. Mijatović, 2002., 58. Anđelko Mijatović napominje da situacija u hrvatskom školstvu pokazuje nedostatke, koje redom nabraja: a) *ne postoje standardizirani postupci mjerenja razine usvojenosti znanja* b)

će doći do preklapanja dviju vrsta, onog vanjskog i unutrašnjeg, kada škole zapošljavaju nastavnika početnika ili kada se radi o napredovanju u više zvanje, mentora ili savjetnika. Naime, vrednovanje rada nastavnika početnika obavljaju ravnatelji, pedagoška služba, mentori i savjetnici čiji je zadatak opremiti nastavnika za državni ispit sukladno Pravilniku o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu.³ Kada se pak radi o evaluaciji u svrhu napredovanja nastavnika u zvanje mentora ili savjetnika, prate se i izvannastavni stručni rad i stručno usavršavanje prema Pravilniku o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu,⁴ a rad nastavnika ponovno prate savjetnici, ravnatelji i stručni suradnici. No, kao osobe se rijetko spominju nastavnik vrednovatelj sam ili čak učenici.

Pojedini autori⁵ skeptični su prema evaluaciji rada od strane nastavnika koji ga izvodi. Kao razlog navode kako takve evaluacije, iako vrlo korisne, često nisu sustavne. No, autorice, budući da su usmjerene na modele evaluacije od strane stručnih institucija ne govore o razlogu nesustavnosti. Istina ne postoje obrasci, štoviše ne nude se obrasci samovrednovanja rada. Ipak, slovenske autorice, Sonja Klemenčič i Valentina Hlebec razvile su poseban model samoevaluacije, nazvan metodom fokusnih skupina.⁶ Pored slovenskih autorica, Kyriacou nudi pitanja pri samovrednovanju kojima se on služio u radionicama na temu nastavničkog samoocjenjivanja. Svjestan nevjerodostojnosti i ljudske prirode govori kako je nastavnicima prilikom ispunjavanja ovog upitnika potrebno reći da je to za njihovu osobnu upotrebu i da im upitnik treba pokazati na koje se nastavno područje moraju usredotočiti. Pored toga što Kyriacou nudi nastavniku mogućnost da vrednuje samoga sebe, isto tako kao vrednovatelja navodi i učenike. Praksa vrednovanja nastavnika od strane učenika nije bila uobičajena, ali kako samo svjedoci promjena u školskom sustavu pretpostavlja se da će i na ovom planu doći do pomaka, ali bez da se takvim ispitivanjima ruši autoritet nastavnika. Reagiranja konzultiranih hrvatskih kolega pokazuju visok stupanj skepticizma nastavnika glede takve evaluacije jer se smatra da se takvim postupcima dovodi u opasnost nastavničko zvanje i autoritet. Nesklonost evaluaciji

ne postoje redoviti postupci nacionalne evaluacije znanja iz pojedinih predmeta c) ne postoje objektivni i standardizirani postupci evaluacije rada učitelja e) ne postoje standardizirani postupci interventnog vrednovanja rada i uspjeha f) procjena usvojenosti znanja učenika je subjektivna, izvan očekivane raspodjele i ponekad ugrožava dostojanstvo učenika. Potrebno primjetiti da je knjiga nastala prije nego što je u sve osnovne škole uveden Hrvatski nacionalno-obrazovni standard.

3 Pravilniku o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu, *Narodne novine*, br. 88, 2003.

4 Pravilnik o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu, *Narodne novine*, br.89, 1995.

5 Vizek Vidović, Rijavec, Vlahović Štetić, Miljković, 1999., 452

6 S. Klemečić, V. Hlebec, 2007, 7. Metoda fokusnih skupina je, tvrde autorice, kvalitativna metoda za prikupljanje, analizu i interpretaciju podataka, dok fokusne skupine predstavljaju skupine ljudi koji se susreću i čiji predmet razgovora je unaprijed zadan i poznat, dok se razgovor odvija po točno određenom planu. No, autorice su izradile ovakav model kako bi potakle obrazovne organizacije, koje obrazuju odrasle, kako bi za razvoj vlastite kvalitete kao jedan od načina uveli samoevaluaciju.

rada nastavnika prisutna je ne samo kod hrvatskih nastavnika već izgleda da je takav trend općenito prisutan u europskim zemljama, što je vidljivo na primjeru Velike Britanije gdje su 2000. bile vođene polemike o vrednovanju rada.⁷ Dok je dio engleskih nastavnika prihvatio ideju vrednovanja rada kao pozitivnu, dotle su se neki tome usprotivili.⁸ No, autori poput Kyriacoua i Glassera govore da vrednovanje rada nastavnika ima pozitivne konotacije i da pridonosi boljem poučavanju i zadovoljstvu učenika. Nadalje, Glasser smatra da je kvalitetna ona škola u kojoj postoje zadovoljni svi sudionici nastavnog procesa, a evaluacija bi tome pripomogla.

Prihvati li se ideja vrednovanja nastavnika kao pomoć nastavniku pri njegovom usavršavanju, potrebno je razmotriti nekoliko aspekata. Prvo, kako bi se pristupilo prikupljanju potrebno je odrediti vremensko razdoblje u kojem će se prikupljanje provesti. Najbolje je to učiniti na kraju obrazovnog razdoblja ili školske godine dok Kyriacou⁹ savjetuje da to treba učiniti kada u radu još uvijek nema velikih problema. Pristupi li se procjeni rada kada su problemi uočljivi ili kada eskaliraju, tada problem nije nerješiv, ali je njegovo rješavanje teže. U takvim situacijama problem se najčešće rješava, bez duljeg razmišljanja, intervencijom ravnatelja, pedagoške službe ili roditelja. Iz tih je razloga potrebno uočiti problem prije kritičnog trenutka ili prije nego što nas na to upozore kolege, savjetnici, ravnatelji ili pedagozi, a ispitivanje, ukoliko se za njega odlučimo, sprovesti ranije. Drugo, sudionici vrednovanja mogu biti kolege, učenici ili čak sam vrednovatelj. Treći aspekt predstavljaju metode rada koje će se razlikovati s obzirom na različite sudionike. Rečeno je već ranije kako vrednovatelj može biti osoba nadležna za školu ili za sustav prosvjete u cjelini. Pojedine države posjeduju obrasce kojima se vrednuje rad zaposlenih nastavnika, kao što su to Sjedinjene Američke Države, Kanada ili pak Velika Britanija.¹⁰ Ukoliko nastavnik sam vrednuje svoj rad, to podliježe samostalnom promišljanju o vlastitom pristupu. Kolege isto tako mogu biti vrednovatelji, prisustvovati satu nastavnika te ga nakon toga upozoriti na eventualne propuste. Ukoliko su pak učenici ispitanici, Kyriacou predlaže nekoliko metoda: poticanje učenika na pisanje dnevnika o vašim satovima, razgovor, anonimna anketa.¹¹ Ovdje se dodaje još jedna metoda, iako nevjerodostojna ali potaknuta općom informatizacijom – posjećivanje učeničkih blogova i foruma.

7 O vrednovanju nastavnika vođene polemike u Velikoj Britaniji 2000. godine, o čemu svjedoče pojedini članci na <http://news.bbc.co.uk/1/hi/education/635874.stm> u kojem se navodi: *The situation is simple: School headteachers and deputy headteachers are required to attend appraisal courses. Schools, by the end of the summer term, must appoint an external appraiser. There has been, and still is, a lot of union resistance. The resistance is, however, tempered by recognition that 'appraisal' in its broadest form can be extremely useful. Appraisal can be a very helpful vehicle through which individuals can share thoughts and ideas and look for ways of improving both knowledge and standards.*

8 C., E. Wragg, 1996., 18

9 C. Kyriacou, 2001., 187-188

10 <http://www.atpe.org>

11 C. Kyriacou, 2001., 188-189

U ovom ispitivanju željelo se dobiti odgovor na pitanje u kakvoj su međusobnoj zavisnosti percepcija nastavnika od strane učenika za usvajanje i formiranje interesa za nastavne sadržaje iz nastavnog predmeta povijest. Pored toga željelo se učenike potaknuti na promišljanje o vlastitoj aktivnoj ulozi u nastavnom procesu i dokazati im da su oni kao i njihovo mišljenje bitna karika u nastavnom procesu.

Za ovo su istraživanje bile potrebne skupine učenika starosti 14 godina, dakle učenici koji završavaju osnovnoškolsko obrazovanje. Istraživanje se provodilo u vremenskom intervalu od prosinca 2005. do prosinca 2007., dakle, na kraju prvog i drugog obrazovnog razdoblja. Učenici, njih 109, koji su sudjelovali bili su u spomenutom vremenskom intervalu polaznici dviju osnovnih škola, od kojih su obje smještene u prigradskim mjestima. Prva u Prigorju Brdovečkom, Zagrebačka županija, a druga u Pribislavcu, Međimurska županija. U ovakvom vrednovanju korištena je metoda anonimnog upitnika koji je učenicima bio uručen na zadnjem nastavnom satu te je uključivao 12 pitanja. Učenicima je naglašeno kako je upitnik anoniman i kako je potrebno s dozom ozbiljnosti i iskrenosti ispunjavati dotični upitnik jer će on biti smjernica nastavniku za daljnje poučavanje nastavnih sadržaja. Od učenika se tražilo da ocijene nastavno gradivo, zahtjevnost nastavnog programa, način rada nastavnika, vlastiti interes za povijest, ali i da pridonesu zanimljivosti nastavnih satova tako što će iznijeti vlastite prijedloge koji bi redovno uključivali njihove osobne interese. To znači da se od učenika tražilo kazivanje onog što bi mijenjali u načinu poučavanja povijesti kao i upisivanje nastavne jedinice o kojoj bi željeli saznati više nego što je to obuhvaćeno udžbenikom. Na samom kraju ankete učenicima je bila pružena mogućnost da daju svoje prijedloge za rad na satu kako bi se nastava povijesti učinila zanimljivijom.

Ciljevi istraživanja bili su:

- a) saznati osobni interes učenika za povijest pod pretpostavkom da će interes za povijest utjecati na pozitivno gledanje na nastavne sadržaje
- b) utvrditi zanimljivost i zahtjevnost nastavnog gradiva osmog razreda osnovne škole
- c) saznati kako učenici percipiraju nastavnikov rad i koji su njihovi prijedlozi za poboljšanje nastave povijesti
- d) utvrditi može li se kroz vrednovanje nastave povijesti od strane učenika poticati učenikovo aktivnije uključivanje u nastavni proces.

Rezultati ispitivanja

1. pitanje: *Odgovori na navedenu tvrdnju: "Mene povijest osobno zanima" tako što ćeš zaokružiti onaj odgovor koji smatraš ispravnim.*

	DA	NE
OŠ Ivane Brlić-Mažuranić	85,71%	14,28%
OŠ Vladimira Nazora	45,65%	54,34%
UKUPNO (obje škole zajedno)	69,72%	31,19%

Razlog je vjerojatno u njihovom prvom susretu s povijesnim sadržajima koji im nisu bili prezentirani na zanimljiv način ili pak na njihovoj nesklonosti prema humanističkim znanostima, što su pojedini učenici izjavili prilikom razgovora.

2. pitanje: *Tko je potakao vaš interes za povijest, ako se interesirate za povijest?*

Učiteljica	Roditelji	Ostali	Nitko	Nema interes za povijest	Ne znam/ neodgovoreno
39,45%	6,42%	22,01%	14,67%	9,17%	8,28%

Zanimljivo je kako učenici pridaju važnost nastavniku kao važnom elementu za poticaj učenika. Ovo je ujedno i pokazatelj važnosti nastavnikove uloge u nastavnom procesu te dokazuje kako nastavnik može utjecati na bolju percepciju povijesnih sadržaja. Roditeljska uloga je manja, štoviše prednost joj oduzimaju povijesni filmovi, enciklopedije ili čak nastavne jedinice. Deset učenika nema nikakav interes za povijest iz razloga što nastavne jedinice ne obrađuju teme zanimljive mladima, što je naglasila jedna učenica, no ne navodi koje su to konkretne teme zanimljive mladima. Poneki učenici traže intervenciju nastavnika povijesti i nadležnog Ministarstva kako bi im se nastava povijesti učinila interesantnom, ali ne pokazuju želju da aktivno sudjeluju i budu pokretači promjena. To će biti zamjetljivo u daljnjem tijeku ankete kada će se od učenika tražiti konkretni prijedlozi, ali će oni izostati. Također nije nimalo pohvalno to što učenici zahtijevaju promjene, ali ne žele sudjelovati u njima niti biti njihovim predlagateljima. U daljnjoj anketi doći će do izražaja i svojevrsna inertnost učenika.

3. pitanje: *Ocjenom od 1 do 5 ocijenite zanimljivost gradiva*

Učenici su se izjasnili da je nastavno gradivo osmog razreda zanimljivije nego ono sedmog i kao razlog tome navode svjetske sukobe. Zanimljivosti gradiva, sudeći po učenicima, pridonosi i sam način obrade određenih nastavnih jedinica. Pokazalo se da su nastavnik i kvalitetna priprema za rad dobar način da se povijesni sadržaji populariziraju među učenicima.

4. pitanje: *Da li je gradivo bilo prezahtevno?*

	DA	NE
OŠ Ivane Brlić-Mažuranić	15,87%	84,12%
OŠ Vladimira Nazora	45,65%	54,34%
UKUPNO	28,44%	71,55%

U dobivenim podacima izražen je raskorak između dvije škole što se tiče zahtjevnosti gradiva. Ovdje treba napomenuti da prva generacija učenika osmih razreda Osnovne škole Ivane Brlić-Mažuranić, koja je prvotno bila anketirana, nije radila po Hrvatskom nacionalno-obrazovnom standardu budući da on još nije ušao u sve hrvatske škole, ocijenila da gradivo nije prezahtevno. Oni učenici koji gradivo navode kao zahtjevno većinom navode previše godina u udžbeniku. Jedan je učenik čak ustvrdio da nastavno gradivo nije bilo zahtjevno, već da je on bio lijen. Kod učenika Osnovne škole Vladimira Nazora, koji su radili prema udžbenicima prilagođenima standardu veći je postotak onih koji navode da im je gradivo prezahtevno te da udžbenik niže previše događaja i godina koje treba upamtiti. Jedan učenik čak predlaže ukidanje svih godina u povijesti jer učenje godina smatra suvišnim, premda je po HNOS-u broj godina koje učenik treba upamtiti smanjen. Budući da je vremensko razdoblje, točnije jedno obrazovno razdoblje tijekom kojeg se učenike poučavalo bilo kratko, ne može sa sigurnošću tvrditi što je razlog takvom nezanimanju za povijest. Učenicima je vjerojatno potrebna dodatna motivacija kao i terenska nastava kako bi im se nastavni sadržaji približili a time i učinili lakšim, ali i drugačiji pristup rada u školi. Ovdje dakako ne treba izuzeti faktor subjektivnosti koji je prisutan. No, ukoliko svih 109 učenika, neovisno o školi stavimo u omjer dobivamo 71,55% što pokazuje kako je nastavno gradivo prilagođeno potrebama učenika za znanjem iz povijesti.

5. pitanje: *Što mi se najviše sviđjelo na nastavi povijesti?*

6. pitanje: *Što biste promijenili?*

7. pitanje: *Ocijenite rad nastavnika*

Učenici će kao ono što im se najviše sviđjelo na nastavi povijesti u većoj mjeri, točnije njih 87,15%, navesti društvene igre i to rebuse, kvizove, igre asocijacija, kviskoteku. Njih 4,58% upisuje rad u grupi, dok isti postotak učenika govori o referatima i PowerPoint prezentacijama, analizi dokumentarnih i igranih filmova. Jedan učenik iz Osnovne škole Vladimira Nazora smatra da je zanimljivo to što on može imati svoje mišljenje i izreći ga na satu. Prilikom ocjena rada nastavnika učenici su bili izrazito rječni te nijedan učenik Osnovne škole Ivane Brlić-Mažuranić nije propustio priliku ocjenjivanja nastavnice, ali učenici Osnove škole Vladimira Nazora, njih 43,47%, nije odgovorilo. Oni koji su odgovorili na pitanje nisu pronašli zamjerke u radu nastavnika.

Ne mora niš mijenjati. (Zagrebačka županija)

Jako je lijepo surađivati s profesoricom jer nam ona pomaže kako da lakše naučimo i da dobijemo bolju ocjenu. (Zagrebačka županija)

Svida mi se – strpljivost profesorice i njena iskrenost prema radu – sve nam objasni kada radimo novo gradivo (Zagrebačka županija)

Nastavnica dobro radi svoj posao. (Zagrebačka županija)

Učiteljica približava gradivo učenicima. (Međimurska županija)

Kreativna. (Međimurska županija)

Svaka pohvala. (Međimurska županija)

8. pitanje: *Da li su vam satovi nastave povijesti bili zanimljivi?*

Njih 91,74% je odgovorilo da su satovi bili zanimljivi, dok je samo jedan učenik ili 0,91% koristio pojam tak-tak, a ostatak učenika nije ponudilo odgovor na ovo pitanje. Kao prihvatljive metode rada nastavnika, učenici izdvajaju izradu zajedničkog plakata, izradu makete bojišta 2. svjetskog rata, izrada PowerPoint prezentacija, simulacija, igri uloga, te navode kako im je u razumijevanju povijesti pomogla izvanučionička nastava, rad u grupi i debate.

9. pitanje: *Želite li o nekom nastavnoj temi više saznati? Kojoj?*

Pretpostavka je bila da će učenici tražiti proširivanje sadržaja iz povijesti ratovanja i to o Prvom i Drugom svjetskom ratu. Učenici ovdje redovno daju očekivane odgovore. Navedene su teme zastupljene u najvećem postotku u obje škole, dok je svaki učenik iznio je jednu od navedenih tema: Troja, Egipat, Sveti Gral, Ljudevit Gaj, grof Feštetić, Napoleon, Stjepan Radić, domovinski rat. Ono što treba primijetiti jest to što su učenici Međimurske županije tražili veću zastupljenost zavičajne povijesti – grof Feštetić, povijest Međimurja. Dolazimo do zaključka kako je zavičajna povijest jedan od presudnih elemenata u proučavanju povijesti.¹²

10. pitanje: *Što ste na satovima povijesti naučili o povijesti?*

Poneki učenici su ovdje bili najkreativniji, što se dalo zaključiti po odgovorima koje su dali:

Da su ljudi bili veoma osvetoljubivi i tvrdoglavi. (Zagrebačka županija)

(Zaključio sam) da negdje u dubini srca ima mjesta i za povijest. (Zagrebačka županija)

Uvijek se moraš boriti za sebe, ali na način koji neće povrijediti druge. (Zagrebačka županija)

Da me povijest ne zanima. (Međimurska županija)

Da ipak volim povijest. (Međimurska županija)

12 Zavičajna povijest bila je i predmetom rasprave na Prvom hrvatskom simpoziju o nastavi povijesti održanom u Opatiji 2003. (Marinović-Roksandić, 2006.)

Da sam budući diktator. (Međimurska županija)

Da moja obitelj ima bogatu povijest. (Međimurska županija)

Jedna učenica se žalila da joj je pitanje nerazumljivo i neprimjereno i zato je rekla kako neće odgovoriti na to pitanje.

11. pitanje: *Tvoj prijedlog kako bi se nastava povijesti učinila zanimljivom za tebe.*

Učenici nemaju konstruktivne prijedloge, ali interesantno je kako su učenici Osnovne škole Ivane Brlić-Mažuranić prostor iskoristili da napišu kako nemaju prijedloge jer im je nastava povijesti bila zanimljiva i da vjeruju nastavnikovom odabiru, učenici Osnovne škole Vladimira Nazora ovo su iskoristili kako bi napisali slijedeće:

Ništa ne učiti.

Knjige nisu praktične za učenje. (bez obrazloženja učenika zašto ima takvo mišljenje)

Da se ukinu svi testovi.

12. pitanje: *Drugi komentari*

Učenici su također imali mogućnost da na kraju ankete upišu svoje komentare te da navedu ono što oni smatraju da nije bilo zastupljeno u anketi.

Želim Vam puno uspjeha u ovom poslu i želim da penziju dočekate sretno.
(Zagrebačka županija)

Bilo je baš zabavno na povijesti. (Međimurska županija)

Da je povijest full kul lagana. (Međimurska županija)

Treba nam dati pitanja i odgovore za test kao što nam daju neki. (Međimurska županija)

Zaključak

Nastavnici se međusobno razlikuju po stilovima poučavanja kao i prema pristupima učeniku, nastavnom sadržaju i problemima s kojima se susreću u nastavi. Početnici, za razliku od svojih starijih iskusnijih kolega, češće promišljaju o svome radu. Vrednovanju rada ne treba pristupati krajnje negativno, iako postoje problemi. Ti su problemi istaknuti kod pojedinih autora¹³ i kao najčešći se navode: pitanje svrhe – traženje nastavnika da u svoj razred puste osobu koja će mu pomoći unaprijediti rad, dok je u pozadini pritužba roditelja kako nastavnik ne radi dobro svoj posao. Dakle, prvotnu svrhu zamijenila je ubrzo ona prava – pritužba roditelja. Pored problema svrhe, spominju se: nedovoljna uključenost nastavnika u vrednovanje koji nemaju nikakav utjecaj na vrednovanje, kriteriji koji su nedosljedni i često temeljeni na osobnim preferencijama ili pak nedovoljno osposobljene osobe nadležne za unutarnju evaluaciju.

¹³ Vizek Vidović-Rijavec-Vlahović Štetić-Miljković, 1999., 459

Bez obzira na postojeće probleme, ovo je ispitivanje samo trebalo poslužiti kao smjernica jednom nastavniku u daljnjem poučavanju povijesnih sadržaja. Ono je prije svega trebalo pokazati da li je u radu potrebno što mijenjati, ali i koji su osobni interesi učenika te kako oni utječu na recepciju nastavnih sadržaja. Pokazalo se kako je interes učenika za povijest povezan s osobom ili sadržajem. Ukoliko je kontakt učenika i povijesnih sadržaja u ranijoj dobi, u nižim razredima osnovne škole, bio kvalitetan i na zanimljiv način prezentiran i odrađen, te ukoliko se nastavi s pozitivnim poticanjem, interes za povijesne sadržaje neće izostati. Svakako ovdje važnu ulogu ima pristup nastavnika, a u ranijoj dobi i samih roditelja i društva što je pokazalo ispitivanje.

Bitan je, dakle, pristup nastavnika učeniku i nastavnom sadržaju koji poučava, ali isto tako i pristup roditelja nastavniku. Pristup može biti karika koja nedostaje u motivaciji učenika za povijest. Pojedine generacije učenika, naročito ona koja je prva bila ispitivana, pokazala je kako samim time što je nastavnik stavio na raspolaganje svoj način poučavanja i tražio od njih da sudjeluju u njezinom ocjenjivanju, potaklo je učenike na aktivnije uključivanje u nastavni proces kao i na usmjeravanje više pažnje na nastavnika, na njegove savjete nakon provedenog ispitivanja. Važno je napomenuti da kod mnogo generacija učenika možda neće biti ni približno tako što će kao vjerojatnu posljedicu, naročito kod mladih nastavnika imati gubitak motivacije za rad. Ovdje je važna uloga nadležnih tijela kao i samih roditelja u priznavanju napora koje nastavnik uključuje u svoje poučavanje i u vlastito svršavanje u struci.

Literatura

- Ayers, J. B. (1999.) *A practical guide to teacher education – evaluation*, Boston: Dordrecht, London: Kluwer Academic Publishers
- Bognar, L. i Matijević, M. (2000.), *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga
- Klemenčić, S., Hlebec, V. (2007.) *Fokusne skupine kot metoda presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja*, Ljubljana: Andragoški center Slovenije
- Kyriacou, C. (2001.) *Temeljna nastavna umijeća*, Zagreb: Educa
- Jelavić, F. (1998.) *Didaktika*, Jastrebarsko: Naklada Slap
- Malić, J. (1985.) *Samoupravljanje u školi*, Zagreb: Školska knjiga
- Mijatović, A. (2002.) *Obrazovna revolucija i promjene hrvatskog školstva*, Hrvatski zemljopis: Zagreb
- Poljak, V. (1985.), *Didaktika*, Zagreb: Školska knjiga
- Popham, W.J. (1975.) *Educational evaluation*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall
- Pravilnik o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu, Narodne novine, 89/1995.
- Pravilniku o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu, *Narodne novine*, 88/2003.
- Terhart, E. (2001.) *Metode poučavanja i učenja*, Zagreb: Educa

Vizek Vidović i dr. (1999) *Psihologija obrazovanja*, Zagreb: Universitas studiorum Zagrabienensis

Wragg, C. Edward (1996.) *Teacher Appraisal Observed*, London: Routledge

Web stranice

<http://www.atpe.org>

<http://news.bbc.co.uk>

<http://www.edu.gov.on.ca>

<http://www.sbac.edu>

SUMMARY

Students' evaluations of schools and teachers

Teachers differ in their teaching styles, as well as in their approach to students, curriculum and problems they encounter in class. Unlike older, more experienced colleagues, newly qualified teachers ponder their work more often. This paper stresses evaluation of teachers and the teaching process from the students' perspective. The evaluation was conducted in the period from December 2005 to December 2007 by an anonymous poll. A representative sample of 109 students participated in it. The purpose of this evaluation was to help students to see themselves as active participants in the teaching process, while the results of the poll were meant to serve as a guideline to a teacher in further teaching of history. Its primary goal was to point at those aspects of teaching that require changes, but also to highlight students' personal interests and their effect on the reception of the curriculum.